

אלא, הכי אמר לו רבי יוחנן לרבי עקיבא: עד מתי אתה מאכיל ישראל קדשים בחוץ שאין בבכור זה מום, ובקדושתו הוא.

מתניתין:

בכור שהוא בעל חמש רגלים, או שאין לו אלא שלש רגלים. ושרגליו קלוטות עגולות כשל חמור. והשחול והכסול.

איזהו שחול?

שנשמטה יריכו ממקום חיבורה, וכגון דלא איעכל ניביה, שלא נרקב הגיד שמחובר בראשו⁽²⁵⁾. דאי איעכל ניביה הוי טריפה.

וכסול, מהו?

שאחת מירכותיו גבוהה משל חברתה, שמקום חיבור הירך הקרוי "בוקא דאטמא" עלה למעלה על הגב יותר מאשר בחברתה.

וזהו הנאמר בתורה "ושור ושה שרוע וקלוט". "שרוע" הוא אבר גדול מחבירו. "וקלוט" פרסותיו קלוטות. רש"י ויקרא כ"ב, כ"ג.

גמרא:

אמר רב חונא: לא שנו דבעל חמש ושלוש רגלים הוי רק מום ואינו טריפה, אלא שחמר ויתר ביד, היינו ברגליו הקדמיות.

אבל אם השינוי הוא ברגל, טריפה נמי הוי. ואפילו ברגל מיותרת.

והטעם: דכל יתיר כל אבר שהוא יתר על מה שצריך להיות, כנטול דמי. ונמצא שהרגל המיותרת כאילו החסירה את אחת משתי הרגליים. ובהמה שניטל ירך וחלל שלה הוי נבילה. ואם יצאה כל הרגל ממקום חבורה הוי טריפה].

אמר רב פפא: הא דתנינן ושרגליו קלוטות כשל חמור הוי מום.

לא תימא, דעגילין ולא סדיקין פרסותיו, שבזה הן דומות לרגליו של חמור מכל וכל.

אלא כיון דעגילין ובזה דומות לחמור, הוי מומא, אף על גב דסדיקין⁽²⁶⁾.

שינונו במשנה: והשחול והכסול וכו'.

תנו רבנן: איזהו כסול? ואיזהו שחול?

שחול, שנשמטה יריכו.

כסול, שרגלו אחד בתוך הכסל. ורגלו אחד על גבי הכסל.

דרך הבהמה שהירך מחוברת לאליה סמוך לכסלים, ולא למעלה מן הכסלים. וזו הירך על גבי הכסל.

תנא: השרוע, והקלוט.

שרוע, שנשתרשב יריכו. שאחת מירכותיו גדולה מחבירתה.

קלוט, שרגליו קלוטות, עגולות, כשל חמור וכשל סוס.

דהוא הדין קלוטות ולא סדיקין אף על גב דאינן עגילין. וזהו עיקר "קלוט" שבתורה. חזו"א].

25. רש"י חולין נד, ב'.

26. ומבואר ברמב"ם [פ"ב מאיסורי מזבח ה"ה]